

4. Vnější vztahy

Výrazný meziroční nárůst hodnoty vývozu v kumulaci od začátku roku byl ovlivněn zejména vývojem ve 2. čtvrtletí. Ve 3. čtvrtletí export rostl jen mírně.

Hodnota vývozu zboží v 1. až 3. čtvrtletí 2021 dosáhla 2 904,7 mld. korun. To je meziročně o 424,1 mld. (17,1 %) více než ve stejném období loňského roku. Z velké části se na výrazném růstu podílely hlavně výsledky za 2. čtvrtletí – vývoz byl letos výrazně vyšší ve srovnání s loňským 2. kvartálem, ovlivněným prvním nástupem pandemie. V samotném 3. čtvrtletí 2021 se část výrobců navázaných na export potýkala s nedostatkem komponent, což také ovlivnilo výrazné zpomalení růstu vývozu. Celková hodnota vývozu ve 3. čtvrtletí dosáhla 906,5 mld. korun a meziročně se zvýšila o 30,9 mld. (3,5 %).

Růst vývozu ve 3. čtvrtletí podpořil hlavně export do EU.

Od počátku roku rostl silněji vývoz do EU (meziročně za 1. až 3. čtvrtletí +366,8 mld. korun, 18,6 %). Export mimo EU byl vyšší o 57,1 mld. korun (11,2 %). V samotném 3. čtvrtletí dál meziročně rostl vývoz do zemí EU (+35,6 mld. korun, 5,1 %), zatímco hodnota exportu mimo Unii klesla o 4,9 mld. (-2,7 %). Nejvíce ve 3. čtvrtletí meziročně rostl vývoz do Rakouska (+8,5 mld. korun, 23,8 %) a na Slovensko (+8,1 mld., 9,7 %). Silnější byly také přírůstky v případě Německa (+7,2 mld. korun, 2,6 %), Polska (+6,0 mld., 10,0 %), Itálie (+3,8 mld., 13,3 %) a Spojených států (+3,1 mld., 16,0 %). Největší meziroční pokles vykázal vývoz do Ruska (-4,1 mld. korun, -17,8 %), Turecka (-3,8 mld., -29,7 %) a Velké Británie (-3,5 mld., -9,9 %).

Oslabení dynamiky exportu téměř výhradně souvisí se situací v automobilovém průmyslu.

Výrazný propad dynamiky vývozu ve 3. čtvrtletí lze z velké části přičíst na vrub exportu motorových vozidel (do oddílů patří i karoserie a díly a příslušenství). Ten byl meziročně nižší o 52,0 mld. korun (-21,8 %). Na srovnávací základně loňského roku byl přítom patrný útlum, který přetrvával po šokovém propadu zahraničního obchodu v průběhu jara. Aktuální meziroční propad vývozu motorových vozidel byl způsoben hlavně nedostatkem výrobních komponent a přerušením výroby v letních měsících. Situace exportéru v naprosté většině ostatních odvětví se naopak zlepšovala. Nejvíce se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšila hodnota vývozu základních kovů (+13,0 mld. korun, 43,7 %) a chemických látek a přípravků (+12,4 mld., 31,9 %) – v obou případech měl vliv cenový nárůst. Zvýšení cen stálo i za mimořádně vysokým přírůstkem hodnoty vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+9,6 mld. korun, 196,9 %). Solidně rostl export většiny významných artiklů – nejvíce elektrických zařízení (+6,6 mld. korun, 8,6 %), kovodělných výrobků (+6,5 mld., 12,1 %) a strojů a zařízení (+5,8 mld., 6,2 %). Netypicky silné přírůstky vykázal vlivem nárůstu cen export dřeva a dřevěných výrobků (+5,2 mld. korun, 50,7 %) a produktů souvisejících s odpadem¹ (+5,1 mld., 75,1 %).

Import ve 3. čtvrtletí velmi silně rostl.

Hodnota dovozu v 1. až 3. čtvrtletí dosáhla celkově 2 876,3 mld. korun a meziročně byla vyšší o 496,7 mld. korun (20,9 %). V samotném 3. čtvrtletí dovoz dosáhl 958,3 mld. korun a meziročně se zvýšil o 138,2 mld. (16,8 %). Velmi výraznému nárůstu pomohla i nižší srovnávací základna loňského 3. čtvrtletí, kdy se postupně rozjížděla domácí výroba a investiční i výrobní poptávka byly nižší. Silně se projevil i meziročně vyšší ceny surovin. Výrazně vyšší byl v kumulaci od začátku roku dovoz z Evropské unie (+304,6 mld. korun, 19,9 %) i ze zemí mimo ni (+188,2 mld., 22,5 %). V samotném 3. kvartálu byl dovoz z Unie vyšší o 57,4 mld. korun (10,7 %), zatímco z mimounijních zemí o 79,6 mld. (28,5 %). Zejména výrazný růst cen ropy a zemního plynu ovlivnil přírůstek hodnoty importu z Ruska (+20,2 mld. korun, 116,4 %), silný byl ale také nárůst u Německa (+16,0 mld., 7,8 %), Číny (+14,7 mld., 14,6 %), Polska (+9,6 mld., 13,1 %) a Slovenska (+9,3 mld., 22,8 %).

Nejvíce se navýšovala hodnota dovozu surovin – kovů a ropy a zemního plynu.

K silnému meziročnímu přírůstku hodnoty dovozu ve 3. čtvrtletí nejvíce přispívalo navýšení cen některých surovin. To se projevilo zejména u základních kovů (+31,2 mld. korun, 58,3 %), ropy a zemního plynu (+27,9 mld., 145,7 %) a souvislost s růstem cen ropy lze najít i ve vývoji dovozu chemických látek a přípravků (+17,6 mld., 26,5 %). Cenové vlivy se projevily také na zvýšeném dovozu koksu a rafinovaných ropných produktů (+8,0 mld.

¹ Projevilo se zejména navýšení hodnoty vývozu kovového odpadu.

korun, 69,8 %) a také u elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+4,4 mld., 148,4 %). Rostl ale dovoz naprosté většiny zboží. Vyšší byl mimo jiné import elektrických zařízení (+15,5 mld. korun, 22,1 %), strojů a zařízení (+7,7 mld., 9,8 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (+6,7 mld., 6,6 %) nebo pryžových a plastových výrobků (+5,7 mld., 13,0 %). Výrazně se naopak propadl dovoz motorových vozidel (-18,2 mld. korun, -14,5 %).

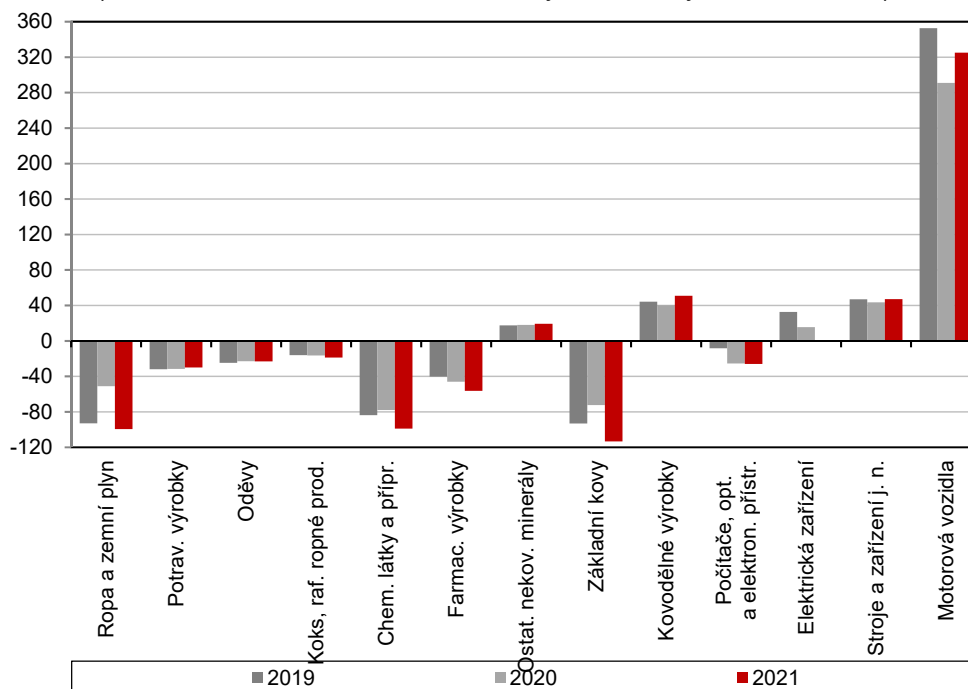
Bilance zahraničního obchodu ve 3. čtvrtletí spadla do poměrně hlubokého deficitu.

Bilance zahraničního obchodu v 1. až 3. čtvrtletí dosáhla přebytku 28,4 mld. korun. To je meziročně o 72,5 mld. méně. Bilance se přitom v 1. i 2. čtvrtletí roku meziročně zlepšovala, ale problémy domácích exportérů způsobily ve 3. čtvrtletí meziroční zhoršení o 107,2 mld. korun a výsledný propad do deficitu 51,8 mld. Jde o nejhorší zaznamenaný výsledek bilance zahraničního obchodu se zbožím². V kumulaci od počátku roku se o 62,1 mld. korun meziročně zvýšil přebytek obchodu s EU. Naopak ve stejném období došlo k rekordně silnému prohloubení deficitu obchodu se zeměmi mimo EU (-131,1 mld. korun). Pohled na samotné 3. čtvrtletí 2021 ukazuje na plošné zhoršení bilance obchodu s většinou významných obchodních partnerů. Přebytek obchodu s EU meziročně klesl o 21,9 mld. korun a deficit se zeměmi mimo EU se prohloubil o 84,6 mld. Nejvíce ve směru zhoršení bilance působil zahraniční obchod s Ruskem (zhoršení o 24,3 mld. korun), Čínou (-15,2 mld.), Německem (-8,9 mld.), Japonskem (-7,4 mld.), Tureckem (-6,7 mld.) a Korejskou republikou (-5,2 mld.). Zlepšila se bilance obchodu s Rakouskem (+1,5 mld. korun).

Ve 3. čtvrtletí se zhoršila bilance obchodu s většinou druhů zboží.

K meziročnímu zhoršení bilance došlo ve 3. čtvrtletí u obchodu s většinou zboží. Nejvíce k tomu přispíval obchod s motorovými vozidly (-33,8 mld. korun), ropou a zemním plynem (-29,3 mld.), základními kovy (-18,2 mld.), elektrickými zařízeními (-8,9 mld.) a počítači, elektronickými a optickými přístroji (-6,4 mld.). Naopak významněji ve směru zlepšení bilance působil obchod s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+5,3 mld. korun), produkty souvisejícími s odpady (+3,5 mld.), kovodělnými výrobky (+2,7 mld.), produkty lesnictví a těžby dřeva (+2,1 mld.) a se dřevem a dřevěnými výrobky (+2,0 mld.).

Graf č. 8 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1.–3. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

² V rámci 3. čtvrtletí roku skončil zahraniční obchod se zbožím v deficitu v letech 2005–2008, 2010, 2011 a 2018.